

Nr. Prot.
Nr. Dok. 201802301/2

Tiranë ___/___/2018

Lënda: Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe i trajtimit të të paraburgosurve/dënuarve në I.E.V.P. 302 "Mine Peza" në Tiranë.

Drejtuar: Z. Stefan Çipa
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Mithat Shimaj
Drejtori i I.E.V.P. 302 "Mine Peza"

TIRANË

Të nderuar zotërinj,

Avokati i Popullit, në rolin e Mekanizmit Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës, në vijim Mekanizmi Kombëtar, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, kreu një inspektim në I.E.V.P. Mine Peza, më datë 23.10.2017, sipas një Plani Inspektimi të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin Alfred Koçobashi, Nertila Qafzezi, Besnik Deda dhe Genci Tërpo, me detyrë Nd/Komisionerë pranë Mekanizmit Kombëtar.

Objektivi kryesor i kësaj vizite monitoruese ishte vlerësimi i kushteve të I.E.V.P.-së, cilësia e trajtimit të të paraburgosurve në të, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme.

Vizita u zhvillua në një frymë të mirë bashkëpunimi. Nga ana e drejtuesit të Institucionit, ekspertëve të grupit inspektues iu ofrua mundësia që të kishin akses brenda rregullave dhe pa vështirësi në të gjithë personat dhe ambientet që duhet të monitoronin.

Pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, Avokati i Popullit ka detyrimin kushtetues dhe ligjor t'ju parashtrijë konkluzionet përfundimtare, duke ju referuar si më poshtë vijon:

Shënime paraprake

Sipas Urdhrit të Ministrit të Drejtësisë I.E.V.P. Mine Peza është kategorizuar në dy seksione: një i sigurisë së lartë dhe tjetri i sigurisë së zakonshme, që trajton të paraburgosur me masë sigurimi "arrest me burg" si dhe një kontingjent të vogël të dënuarish. Institucioni ka kapacitet maksimal prej 178 personash. Në momentin e inspektimit, në mjediset e institucionit ishin 193 persona të paraburgosur, me mbipopullim prej 23 personash, numër ky i shtuar krahasuar një vit më parë. Në përputhje me metodologjinë e zhvillimit të inspektimit në institucionet ku mbahen e trajtohen shtetas të privuar nga liria, grupi i punës u takua fillimisht me Drejtuesin e institucionit, të cilit i bëri me dije

qëllimin e vizitës si dhe i kërkoi informacion në lidhje me të drejtat dhe trajtimin e të paraburgosurve, si dhe mbi mënyrën e trajtimit nga ana e institucionit të problematikave të ndeshura në inspektimin e mëparshëm pranë këtij institucioni.

Nga biseda paraprake si dhe nga inspektimi në vend u konstatua se rekomandimet e bëra pas inspektimit të vitit 2017, disa pika të rekomandimit kishin gjetur zbatim. Në godinën e I.E.V.P -së ishin kryer investime të reja të domozdoshme si paisja e burgut me 200 dyshegë antizjarr dhe vendosja e tendave në mjediset e ajrimit . Ndryshe nga një vit më parë dhoma e bibliotekës dhe dhoma për aktivitetet kulturore, sportive, arsimore e të formimit profesional tashmë ishin funksionale. Rikonstatuam probleme për sa i përket lagështirës në tualete, dushe dhe dhomat e banimit .

Në përfundim të inspektimit, grupi monitorues u takua sërish me drejtuesin e institucionit për t'i bërë me dije gjetjet kryesore.

Trajtimi

Grupi i monitorimit pati për objektiv të punës së tij mbledhjen e informacionit lidhur me trajtimin e të paraburgosurve, me identifikimin e rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie, si edhe të rasteve të marrjes së masave disiplinore. Nga informacioni i marrë, nga bisedimi në grup dhe në privatësi me të paraburgosurit, grupi monitorues nuk konstatoi pretendime për tejkallim të forcës fizike nga ana e punonjësve të policisë së burgjeve.

Në I.E.V.P. Mine Peza, në ditën e inspektimit, grupi inspektues konstatoi ankesa të shumta në lidhje me mbipopullimin e shpërndarjen në dhoma, si dhe mbi vonesat në transferimet e tyre në I.E.V.P pranë qendrave të tyre të banimit. Problem i vazhueshëm ishte fjetja pertoke e 12 të paraburgosurve .

Ankesa të shumta u konstatuan lidhur me mungesat në ilaçe si dhe rastet me urgjente ashtu edhe për të sëmurët kronik të cilët shpesh mjekimin e siguronin nëpërmjet familjes. Po ashtu mungesa e një autoambulance për transportin e shpejtë drejt spitalit ishte një shqetësim . Një problematikë e pretenduar nga të intervistuarit ishte edhe vonesa në kryerjen e ekzaminimeve, analizave laboratorike e konsultave në qendrat e specializuara mjekësore.

Masat mbrojtëse

Komisioni i Pritjes funksiononte normalisht. Të dhënat regjistroheshin në një regjistër të posaçëm. Nga ana e stafit të sigurisë ishte hapur një regjistër i posaçëm për pranimin e të paraburgosurve tranzit.

Sistemi i kërkesë/ankesave funksiononte formalisht sipas rregullave. Të paraburgosurit në I.E.V.P. 302, plotësonin një formular kërkesë/ankese dhe ia dorëzonin më pas edukatorit. Ky i fundit i dërgonte në protokoll, pas protokollimit i kalonin Drejtorit të Institucionit, i cili kthente përgjigje me shkrim, apo i takonte të dënuarit, sipas legjislacionit në fuqi. Megjithatë, gjatë kontaktit me të paraburgosur, pati ankesa se nuk u ishte kthyer përgjigje ose se u ishte kthyer me shumë vonesë për problemet e ngritura.

Të gjithë të paraburgosurit e intervistuar, pohuan se mund të flisnin me të afërmit e tyre nëpërmjet telefonave me kartë që ndodheshin në mjedisin e regjimit, sipas legjislacionit në fuqi.

Sa i përket çështjes së sigurisë, në regjim kishte kamera funksionale sigurie. Problematika e tyre kishte të bënte vetëm me çështjen e ruajtjes së regjistrimeve, të cilat, sipas informacionit të marrë edhe nga personi përgjegjës për këtë çështje në Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve, qëndronin vetëm për 2 javë në memorie.

Kushtet materiale

Mjedisi në regjim vijonte të ishte tejet i amortizuar dhe me lagështirë, në korridore verrehj mungesa e sistemit të ajrrosjes e cila shkaktonte një mjedis të rrënuar ajrri. Kushtet materiale ishin në përmirësim, por mbetej problematike sipërfaqja e dhomave 2X5 m apo 10 m², në të cilën qëndronin deri në pesë të paraburgosur. Në katin e parë të ndërtesës ndodhej sektori i dhomave të veçimit dhe dhomave të tranzitit. Këto dhoma ndryshe nga një vit më parë ishin pajisur me batanije, çarçafe dhe karrige dhe me dollap të vegjël për mbajtjen e sendeve personale.

Konstatimet lidhur me ambientet përveç problemeve të degradimit strukturor të ndërtesës, ngrenë edhe shqetësimin e institucioneve kombëtare dhe ndërkombëtare lidhur me respektimin e të drejtave të njeriut në një vend demokratik.¹ Avokati i Popullit vlerëson se vendosja e personave në kushtet e një hapësire jetike prej më pak se 4m² dhe larg standardeve minimale të Rregullores së përgjithshme të Burgjeve, neni 22, pika 1, “*Në strehimin e të burgosurve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo I.E.V.P.-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9 m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4 m² për çdo të burgosur,...*” përbën trajtim degradues dhe jo human dhe shkelje të nenit 3 të KDNJ. Për sa më lartë, Avokati i Popullit kërkon ndërhyrje urgjente nga ana e Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve për të bërë të mundur ndryshimin e shpejtë të situatës në sektorë dhe garantimin e respektimit të normave të hapësirës jetike për çdo të paraburgosur.

Gjatë inspektimit të ambienteve të brendshme të regjimit, në I.E.V.P. 302 Mine Peza, kishte një mjedis për takimet me familjarët, me 4 sportele të ndara me sgarë hekurash, që monitorohej me kamera vëzhgimi. Kishte po ashtu, një mjedis të posaçëm për takimin me avokatët të pajisur sipas standardeve.

Grupi i inspektimit konstatoi se biblioteka përdorej si një mjedis shumë-funksional, për aktivitete fetare, social-kulturore, për ditë të veçanta festash etj.

Kuzhina, ishte një mjedis në hyrje të regjimit, e pastër dhe e pajisur me mjetet e nevojshme për gatim. Gjithashtu kampionët mbaheshin në kushte frigoriferike dhe të kyçura. Grupi i inspektimit konstatoi se për personat diabetikë kishte të njëjtin ushqim, por të gatuar sipas dietës përkatëse. Menyja e përditshme ishte e afishuar.

Në hyrje të mjedisit të ajrimit ndodhej dhe dyqani i institucionit. Dyqani ishte i vogël dhe nuk ofronte shumë larmi artikujsh. Lista e çmimeve të produkteve ndodhej e afishuar. Të paraburgosurit shfaqën ankesa lidhur me çmimet e larta të artikujve ushqimorë.

I.E.V.P. 302 Mine Peza nuk ka ngrohje qendrore dhe grupi i inspektimit konstatoi se të paraburgosurit përdornin mjete të siguruara nga vetë ata.

Regjimi dhe aktivitetet

Orari i veprimeve, përfshirë këtu zgjimin, rregullimin e pastrimin e dhomave dhe ambientit të përbashkët, punës edukative e profesionale, ishte i afishuar.

---

¹ Një çështje e tillë është gjykuar nga Gjykata e të Drejtave të Njeriut të Këshillit të Evropës në rastin Sulejmanovic kundër Italisë. Gjykatësit e Strasburgut në vendimin e tyre kanë cilësuar se kufizimi i hapësirës jetike ndaj të dënuarve dhe të paraburgosurve përtej standardeve ligjore të shteteve palë dhe ato të Konventave Ndërkombëtare përbëjnë shkelje të nenit 3 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

Nga intervistat e realizuara me të paraburgosurit aktivitetet në bibliotekë zhvilloheshin çdo të premte , ndërkohë që aktivitetet e besimit dhe riteve fetare zhvilloheshin çdo të mërkurë dhe te premte. Ky ambient përdorej si për këshillime individuale. Një mjedis tjetër, që përdorej edhe për këshillime individuale dhe kurse për analfabetët ndodhej në katin e parë. Kjo klasë ishte e pajisur me një tavolinë të gjatë, gjashtë karrige, një dollap me disa revista dhe disa piktura të varura në mur. Dhoma e prinderimit tashme ishte funksionale e pajisur me lodra femijesh ne te cilen zhvilloheshin takimi me femijet e mitur të dënuarve.

Në dosjet psiko-edukative nuk mungonin programe individuale të trajtimit si dhe pasqyrimi i organizimit të aktivitete të përbashkëta në ta, kryesisht diskutime në grup për tema sociale dhe aktiviteteve sportive. Dosjet psiko-sociale ishin të plotësuara mirë, me përmbledhjet nga takimet e fundit me të dënuarit, me programet individuale dhe në grup, me vlerësimet e tre mujoreve dhe gjithë dokumentet e tjera mbështetëse.

Në momentin e inspektimit ishin disa të paraburgosur të punësuar në këtë institucion, kryesisht si pastrues, sanitar, shpërndarës ushqimi etj, por për ta nuk kishte asnjë pagesë monetare për punën që kryenin.

Shërbimi shëndetësor

Organika e sektorit të shëndetësisë përbëhej nga përgjegjësja e sektorit, e cila ishte dhe mjekja e institucionit, një stomatolog, një farmacist, 4 ndihmës mjekë.

Gjatë inspektimit në këtë institucion, si dhe gjatë intervistave me të paraburgosurit pretendohesh nga shumica e të intervistuarve se ofrohej një shërbim bazik shëndetësor. Institucioni ishte i pajisur me një autoambulancë.

Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, në veçanti të mjekut, u konstatua ekzistenca e një regjistri themeltar, dhe një regjistër vizitash të sekretuar. Të gjithë formatet e kontrollit mjekësor ishin të mbajtura në rregull. Kartelat mjekësore ishin të plotësuara në mënyrë korrekte dhe mbaheshin të mbyllura me çelës.

Me gjithë vështirësitë e hasura për arsye të brendshme apo/dhe të jashtme të institucionit u konstatua se konsultat dhe ekzaminimet në qendra të specializuara spitalore ishin realizuar duke i dhënë prioritet rasteve emergjente si dhe për rastet e moshuara, duke i dokumentuar edhe në kartelat përkatëse. Pothuajse të gjithë të paraburgosurit ishin të pajisur me librezë shëndetësore. Ndërkohë që një pjesë, që sapo ishin akomoduar në këtë institucion, prisnin plotësimin e dokumenteve përkatëse për vazhdimin e procedurës së pajisjes me librezë shëndetësore. Skema e rimbursimit të ilaçeve ishte në funksion për të sëmurët kronik. Përjashtim bënin rastet që me kërkesën e të paraburgosurve apo/dhe familjarëve të tyre, mjekimi sigurohej nga jashtë institucionit.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku thuhet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”*; të nenit 21, germa “b” të ligjit Nr. 8454 datë. 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”*, i ndryshuar, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të Nenit 74/1 pika “b” të Ligjit Nr. 9888 datë 10.03.2008 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin Nr. 8328 datë 16.04.1998 Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim”* ku parashikohet midis të tjerash se: *“Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca:*

b) të paraqesë rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”.

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëhershme lidhur me adresimin e mbipopullimit dhe respektimin e kapaciteteve zyrtare të akomodimit në kuadër të respektimit të hapsirës jetike për person.
2. Marrjen e masave për pajisjen, përshtatjen dhe krijimin e kushteve të jetesës sipas standardeve të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve të mjediseve të banimit.
3. Marrjen e masave lidhur me kushtet higjieno-sanitare dhe lagështirën në tualete dhe dushe, gjithashtu paisjen me produkte higjieno-sanitare për çdo të paraburgosur.
4. Marrjen e masave për paisjen e institucionit me ambulance si një emergjencë e domosdoshme
5. Marrjen e masave për paisjen me sistem ajrrimi dhe ngrohjeje të ambienteve të I.E.V.P

6. Marrjen e masave nga ana e stafit drejtues të institucionit për furnizimin e farmacisë me ilaçe, si për rastet akute, ashtu dhe ato kronike duke vënë në zbatim efektiv skemën e rimbursimit të ilaçeve.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj.

KOMISIONERE
ERMONELA XHAFA

Konc.& Dak.

Nertila Ismajgeci(Qafzezi)